

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

ווארד דער אלטאר אייני
געוויירט, נאך דעם ער
געזאלבט ווארדען: (פט) ווען
משה אין דאן שטייט זעלט
קאם, מיט איהם צו רעדען,
זא הארטע ער דיא שטיממע,
פאם דעקעל דער לאדע
דעו צייגניסעו, צווישען דען
ביידען כרובים הערונטער,
זיך מיט איהם אונטערעדען:
אונד זא ווארד איהם בע-
פעהל ערטהיילט:

ח (א) דער עוויגע רעדטע
מיט משה, אונד
שפראך: (ב) רעדע מיט
אהרן, אונד

זאת הנכרת המזבחה אחרי
המשה ארזו: פט וכבא משה
אל-אהל מועד לדבר אתו
וישמע את-הקול מדבר אליו
מעל הכפרת אשר על-ארן
העדות מבין שני הכרובים
וידבר אליו: פ סדר בהעלתך

ח א וידבר יהוה אל-משה
לאמר: ב דבר אל-אהרן
ואמרת

רש"י

תרגום אונקלוס

זוה לשל כסף ת"ל כפות זהב של זהב היו:
(פט) וכבא משה'ב' כתובי' המכחישי' זא' בא
שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר וידבר
אליו משה מועד והוא חזק לפרכת וכתוב
אחד אומר ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה
והכריע ביניהם משה בא אל אהל מועד ושם
שמע את הקול הבא מעל הכפרת מבין שני
הכרובים הקול יוצא מן השמים לבין שני
הכרובים ומשם יבא לאהל מועד: מדבר כמו
מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו
לבין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו.
למעט את אהרן מן הדברות: וישמע את
הקול: יכול קול כמות"ל את הקול שנכב' עמו
בסיני וכשמגיע לפתח ה' כספק ולא היה יוצא
קול לאהל:

שתין דא חנופת טרבתא בתר
דרביאוי יתיה: (פט) וכד עקיל משה
למשבן זמנא למללא עמיה ושמע
ית קלא דמתמלל עמיה טעלוי
בפירתא די על ארזא דסהדותא
טבין תרין כרוביא ומתמלל עמיה:
ח (א) ומליל יי עם משה למיטר:
(ב) מליל עם אהרן ותיטר

בהעלתך

באור

אקריבו וגו', ולסוף שנים עשר יום אחר המשיחה עלה המשכן כד וקד: (פט) וכבא משה,
אחר שנשלם הקמת המשכן ומשיחתו וחנכתו ה' הדבור אליו מן המשכן ולא נזכר סיני, לכן
ישמיענו הפסוק מבין הדבור עם משה ואמר משה לא בא רק אל אהל מועד ושם שמע את
הקול הוצא מעל הכפרת מבין שני הכרובים: מדבר אליו, בינוני מבין המשעל ודג
הדל'ת' למסרון תי' הראוי בתרבר, וטעם הנכון הזה בעבור שלא הי' הקול יוצא באמצעו'
הכלים כעו באדם המדבר שהקול יוצא מהריאה ונחתך אחר זה על ידי כלי המבטא מאח'כ'
בדבור אלהי שהקול נברא לשעה ולא הי' בעצור שום כלים המוחשים, ויתכן לומר לפי פשוטו
שעל גיף המוציא את קול הדבור שייך לומר מדבר, שהוא הפועל, אבל על הקול הוצא ראוי
לומר מתדבר שהוא הפועל והפועל יחד, וזהו נכח נכון התפעל: וידבר אליו, ונענין הוא
הי' תמיד הדבור אליו לנותו על בני ישראל:

בהעלתך

בהעלתך ה

תרגום אשכנזי מה

וַאֲמַרְתָּ אֵלָיו בְּהֵעֲלִיתְךָ אֶת־
הַנֶּחֱסֵת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה
וַאֲיֵרוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת: ג וַיַּעַשׂ
כֵּן אֶהְרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה
הַיְעָלָה נִרְתִּיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה: ד וַוְהָ מַעֲשֵׂה
הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יְרֵכָה
עַד־פְּרָחָהּ מִקְשָׁה הוּא כַּמִּרְאֵה

אונד שפריך: ווען דוא דיא
לאמפען אנצינדענס, זא
לאסע אללע זיבען לאמפען
פאר ווערטו דעם לייכטער
געגענאיבער איהר ליכט
ווערפען: (ג) אהרן טהאט
אויך אלווא: געגען דיא
פארדערווייטע דעו לייכטערן
ליס ער דיא לאמפען ברענג
נען: וויא דער עוויגע דעם
משרה בעפאהלען האטטע:
(ד) דער לייכטער אבער וואר
פאלגענדר געשטאללט גע
ארבייטעט: ער וואר פאן
שאפט ביו בלומע וואר ער אויז
וועלכען

אשר
אויז איינעם שטיקע געטריבען, פאן שאפט ביו בלומע וואר ער אויז
איינעם שטיקע: וויא דאז מאדעלל,

תרגום אונקלוס

רש"י

וְתִמְרָ לִיה בְּאֶדְלָקָתָךְ יֵת בּוֹצִינְיָא
לְקַבִּיל אִפִּי מְנֵרְתָא יְהוֹן מְנֵהָרִין
שְׁבַעַת בּוֹצִינְיָא: (ג) וְעֵבֶד כֵּן אֶהְרֹן
לְקַבִּיל אִפִּי מְנֵרְתָא אֶדְלַק בּוֹצִינְיָהָא
כְּמָא דִּי פְקִיד יֵי יֵת־מֹשֶׁה: (ד) וְהָרִין
עוֹבֵד מְנֵרְתָא נְגִידָא דְהַב עַד שְׁרָה
עַד שׁוֹשְׁנָה נְגִידָא הִיא כְּחִיוֹ דִּי

ח (ב) בהעלתך למה נסמך' פרשת
המנורה לפרשת
הנשיאים לפי שכשראה אהרן חטוכת הנשיאים
קלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחטוכה
לא הוא ולא שנטו אמר לו הקדוש ברוך הוא
חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב
את הנרות: בהעלותך על שם שהלהב עולה
כתוב בהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד
שתהא שלהב' עולה מאלה ועוד דרשו רבותינו
מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה
הכהן עומד ומיטיב: אל מול פני המנורה כר
האמצעי שאינו בקנים אלא בגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות ששה שעל ששת הקנים
ששה המזרחיים פונים למול האמצע הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות
למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך: (ג) ויעש כן אהרן להגיד שבתו של
אהרן שלא יטעה: (ד) וזה מעשה המנורה שהראשו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך
כאמר וזה: מקשה בטדיץ בלע"ז (בל"א גאלאגן) לשון דא לדא נקסן (דניאל ה') עשת
של

באור

ח (ב) בהעלתך את הנרות, הכה נחלקו רז"ל במנחות (פ"ט ע"ב) אם היו הנרות
מקשה ומחוברות בגוף המנורה, ולדעת זאת יהי' הפי' בהעלתך כמו שתרגם אונקלוס
באדלקותך על שם שהלהב עולה כמו שפירש"י, ולדעת האומר שהנרות היו עשויות בפני עצמן
יתכן לפרש לשון העלאה בהעלות הכהן את הנרות על הקנים, ועיין מה שכתבתי בבאור
פרשת תרומה: אל מול פני המנורה, הי' מטה ראשי הפתילות של כל שבעת הנרות להאיר
על השלחן (רשב"ם), וכן פי' בס' תרומה על פסוק והאיר על עבר פניה, ועיין מה שכתבתי
בבאור פרשת תרומה כי הרחיב שם המתרגם בניאורו: (ד) מקשה, בטדיץ בלע"ז (גאלאגן
בל"א), לשון דא לדא נקסן (דניאל ה'), עשת של ככר זהב הית', ומקיש בקורננס וסותך
בכשיל

ווערלען דער עוויגע דעם
 משה געצייגט, וואָ האָט ער
 דען לייכטער פֿערפֿערטיגען
 לאַסען: (ה) פֿערנר רעדעטע
 דער עוויגע מיט משה אונד
 שפראַך: (ו) נים דיא לויס
 אויז דען קינדערן ישראל:ו
 אונד רייניגע זיא: (ז) דיוען
 אַבער זאַלל־זוט דו־א מיט
 איהנען פֿאַרנעהמען, אום
 זיא צו רייניגען בעשפרענגע
 זיא מיט ענטזינדריגונגוואַסר:
 (צופֿאַר אַבער) לאַס זיא
 מיט

אשר הראה יהוה את משה
 עשה את המנרה: פ
 וידבר יהוה אל משה לאמר
 קח את זהב הלויים מתוך בני
 ישראל וטהרת אתם: ו וכה
 תעשה להם לטהרם הנה
 עליהם מי חטאת והעבירו
 תער

רש"י

תרגום אונקלוס

של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס וסותך
 בכשיל לפשט איצריה כתקן ולא נעשית
 איצרים איצרים על ידי חבור: עד ירכה עד
 פרחא: ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול
 כדרך מכירת כסף שלפני השרים: עד ירכה
 עד פרחא. כלומר גופה של מטרה וכל התלוי
 בה: עד ירכה: שהוא אבר גדול: עד פרחא:
 שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך עד
 לשמש בלשון זה כמו מגדיש ועד קמה ועד כרם
 זית (סופטים ט"ו): כמראה אשר הראה וגו'.
 ועשה כתבניתם וגומר כן עשה את המטרה:
 מאליה: (ו) קח את הלויים: קחם בדברים
 עליהם מי חטאת: של אפר הפרה מפני עמאי מתים שבהם:
 והעבירו תער מנחתם בדבר

די אחווייית משה פן עבד ית מנרתא
 (פ) ומליל יי עם משה לטימר:
 (ו) קרב ית לוואי מגו בני ישראל
 ותדבי ותהו: (ז) וקדוין תעביד קהון
 לדביותהון אדי עליהון מיא דחטאתא
 ויעבירו
 מספר

באור

בכשיל לפשט איצריה כתקן, ולא נעשית איצרים על ידי חבור. (רש"י): עד ירכה
 עד פרחא, באורו ממעשה גדול עד המעשה דק שבה הכל עשה מקשה, ודרך המקרא לדבר
 זעקין כזה בלשון עד, כמו מגדיש ועד קמה ועד כרם זית: (ו) קח את הלויים, הבדילים
 מן ישראל שיהיו לעזר לכהנים בעבודת השם: (ז) הוזה עליהם מי חטאת, אין זה
 התחלת סדר טהרתם כי אז הי' ראוי האתנח במלת לטהרם, אבל התחלת סדר טהרתם
 היא מן והעבירו תער וגו', ובאורו כה תעשה להם לטהרם ולהזות עליהם מי חטאת, אם
 הקדימו העבדת התער וכבוס הבגדים ואח"כ תהי' הזיה בני חטאת, ואז והטירו: מי
 חטאת, מי פרה אדומה הנקראת חטאת, או גם המים נקראים כך על שם הנקיון והסרת
 החטא הנא על ידם: והעבירו, וי' מהכך לעתיד, ואם הי' צווי לרבים הית' ה"ח ההפעל
 בפת"ח, כמו העתירו אל ה', ואף שמאלנו גם בעבר מזה הבנין אם פ"פ שלו אות הגרון
 שישתנה סיר"ק ה"א לפת"ח או לסג"ל להרחיב אות הגרון, כמו והעבדת את
 הלויים, והעבדתני אל ה', והעבדתם את נפלתו, העליות נכחד, אין
 זה כי אם בנף הכוכב והמ"ב שאין לעשות בהם שהם
 כווי

בהעלתך ה

תרגום אשכנזי מו

תָּעַר עַל-כָּל-בְּשָׂרָם וּכְבֹסוּ
בְּגֵדֵיהֶם וְהִטְהֵרוּ: ח וּלְקַחוּ פֶרֶךְ
בֶּן-בֶּקֶר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן וּפְרִשְׁנֵי בֶן-בֶּקֶר תִּקַּח
לְחֻמָּתָא: ט וְהִקְרַבְתָּ אֶת-
הַזָּרִים לִפְנֵי אֱהִל מוֹעֵד
וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עַדְת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: י וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם
לִפְנֵי יְהוָה וּסְמַכּוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל

מיט איינעם שעערמעסער
זיך איהרען גאנצען לייב
אכשעערען, אינד איהרע
קרלידער וואשען, זא זינד
זיין ריין: (ח) זיין נעהמען
פערנער איין שטירקאלב,
נעבזט דעם דאצו געהאנגען
מעהלאפפער, פאם פיינטען
וויצענמעהלע, מיט אעל
איינגעריהרט: אונד נאך איין
צווייטען שטירקאלב צום
זינדענאפפער: (ט) דו זי
לאסט אלודען דיא לויס
הינטרעטן פאר דאן שטיפטו
צעלט: אונד דיא גאנצע
געמיינע דער קינדער ישרא'ל,
זיך פערואממעלן: (י) ווען נון דיא לויס הינקאממען פאר דען עוויגען: זא לעגען
דיא קינדער ישראל'ז

את

תרגום אונקלוס

רש"י

מִסְפַּר עַל כָּל בְּשָׂרָהוֹן וַיְחַוְרוּן
לְבוֹשֵׁיהֶוֹן וַיִּדְבְּוּן: (ח) וַיִּסְכּוּן תֹּזֶר
בֶּר תַּמְרֵי וּמִנְחָתֵיהָ סוּלְתָא דְפִילָא
בְּמִשְׁחָ וְתֹזֶר תַּנְיִן בֶּר תַּמְרֵי תַּסַּב
לְחֻמָּתָא: (ט) וְתִקְרַב יַת לְיוֹאֵי לְקִדְם
מִשְׁבֵּן וּמִנְא וְתַכְנִוִּשׁ יַת כָּל כְּנִשְׁתָּא
דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וְתִקְרַב יַת לְיוֹאֵי
קִדְם יַי וַיִּסְמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת
שְׁהַלִּים כְּתִים קִרְבֵּן כְּפֵרָה תַחְתֵּיהֶם יִצְאוּ וַיַּעֲמִדוּ עַל קִרְבָּנָם וַיִּסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם:

רבי משה הדרשן לפי שכתוב כפרה על הנכורות
שעבדו עבודה זרה והיא קרויה זכתי מתים
(בתהלים ק"ו) והמזכרע קרוי מת הזקיקס
תגלחת כמזכרעים: (ח) ולקחו פר בן בקר
והוא עולה כמו שכתוב ועשה את האחד עולה
והוא קרבן צבור בע"ל: ופר שני מה תלמוד
לומר שני לומר לך מה עולה לא כאכלת אף
חטאת לא כאכלת ובזויים סמך לדבריו בתורת
כהנים ואומר אני שהוראת עשה היתה ששעיר
היה להם להביא לחטאת עבדה זרה עם פר
העולה: (ט) והקהלת את כל עדת לפי
שהלויים כתיים קרבן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם:

באור

זווי, אבל נכסתרים הם תמיד בסג"ל ולא נפת"ח, אשר האריכו ימים, אשר העלה בני
ישראל, וכן הנסתרת לא תהי' כי אם בסג"ל שלא לטעות בה שהיא זווי ליסוי
בתוספת ה"א, כמו האזינה עדי, וכן והעבירו היא עבר המהופך לעתיד כי הדבור
הי' אל משה שיעשו כן הלויים: והטהרו, מכנין התפעל ודגש הטי"ת
לחסרון תי"ו הכנין וסג"ל הטי"ת צעבור קמ"ץ ה"א לט"פ כסבת הסג"ל במלת השעיר
דחיי, והיא עבר מהופך לעתיד ובאורו שיתעשרו אשר כל אלה בני חטאתי: (הראב"ע),
ולדעת המתרגם היא שבה על כל סדר הטעמה המכר ור"ל אם יעשו כל אלה יהיו
טהורים: (ח) ולקחו, יקחו עמם: פר בן בקר, קטן לעולה, כמ"ס למטה ואת האחד
עולה: ומנחתו סלה, שלשה עשרונים כמשפט: בן בקר חקה לחטאת, אתה תכוסם
שהם יקחו עמם: (י) והקרבת את הלויים, באורו כאשר תקריב אותם לפני ה' כמ"ס
במסוק

את ידיהם על הלויים: יא והניף
 אהרן את הלויים תנופה לפני
 יהוה מאת בני ישראל והיו
 לעבד את עבדת יהוה:
 יב והלויים יסמכו את ידיהם
 על ראש הפרים ועשה את
 האחד חטאת ואת האחר עלה
 ליהוה

איהרע האנדע אויף זיין:
 (יא) אונד נאך דעם אהרן
 דיין לויים צום צייכען דאס
 זיא פאן דען קינדערן ישראל
 אבגעזאנדערט זיין זאלן,
 פאר דעם עוויגען דיין
 ווערונג מאכען לאסט:
 זאללען זיין דעם דינוט דען
 עוויגען געווידמעט זיין:
 (יב) דיין לויים לעגען נעמליך
 איהרע האנדע אויף דען
 קאפף דער שטירע: אונד
 מאן ברינגט דעם עוויגען צו

עארען, איינען צום זינדענאפפער אונד איינען צום גאנצענאפפער: אום

תרגום אונקלוס

ר ש י

נת יהיהוּן על ליואי: (יא) ויריב אהרן
 נת ליואי ארמא קרם יי מן בני ישראל
 ויהוּן למפלח נת פולחנא דיי:
 (יב) וליואי יסמכו ית יהוּן על
 ריש תוריא ויעבד ית חר חטאתא
 וית חר עלתא קרם

(יא) והניף אהרן את הלויים תנופה • כדרך
 שאשם מזכרע טעון תמיפה חי, שלש תכופות
 כאמרו בפ"ו הראשון לבני קהת לכך נאמ' שם
 והיו לעבוד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש
 הקדשים עליה' הארון והשלחן וגומר השניה
 לבני גרשון לכך כאמר בס תנופה לה' שאף
 עליהם היתה עבודת הקדש יריעות וקרשים
 הנראות בבית קדש הקדשים • והשלישי לבני
 מררי

באור

בפסוק הקודם, יסמכו בני ישראל את ידיהם על הלויים, וכן דעת המתרגם אשכנזי להרחיק
 הכפלת המאמר, וכן דעת הראב"ע אלא שכל טעות בדפוס לראש התחלת דברו בפסוק
 י"א וכו' בפסוק י', וגם לשוני משונה בדפוס ויקו תקונו: (י) הלויים לפני ה', הטעם אשר
 תקריבם לפני האהל יסמכו בני ישראל את ידיהם על ראשם: (יב) על ראש הפרים, כל
 אחד מהפרים ורבים כן, ע"כ: (יא) והניף אהרן את הלויים, שלש תכופות כאמרו בפסוק
 זו הראשונה לבני קהת לכך כאמר שם והיו לעבוד עבודת ה' לפי שעבודת הקדש עליהם והוא
 הארון והשלחן וגו', השניה לבני גרשון לכך כאמר בה תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת
 הקדש היריעות והקרשים, והשלישית לבני מררי: (רש"י), והדרש תדרש, ולפי ששט
 המקראות על הסדר נרא' לפרש כדעת המתרגם בל"א, על דרך כלל שאחריו מעשה כמו
 שהזכר כמה פעמים בבאורכו, ויהי' פסוק והניף אהרן וגו' רק הודעה כללית שלא יהיו הלויים
 ראויים לעבוד את עבודת ה' כי אם אחר שיניכס אהרן ואז והיו לעבוד וגו', ואינו כוון על
 התנופה כי אם אחר הפסוקים הנאים המודיעים סדר המעשים שיעשו קודם התנופה אז
 באה הכוון גם על התנופה, ועתה אבאר המקראות על הסדר, ויוזן מזה כוונת המתרגם
 בתרגומים שונים על שלש תכופות האמורות בענין הזה: והניף אהרן וגו' מאת בני ישראל,
 אינו כוון כמו שזכרתי ופירושו כאשר יניף אותם אהרן שתהי' התנופה הזאת לאות על הכלים
 מאת בני ישראל: והיו לעבד וגו', ואז יהיו מוכנים ומופתיים לעבוד את עבודת ה':
 (יב) והלויים יסמכו את ידיהם, בפסוק הזה מתחיל להודיע סדר המעשים עד התנופה,
 ר"ל קודם התנופה יסמכו הלויים את ידיהם על הכרים ועשה את האחד חטאת וגו': ועשה

בהעלתך ה

תרגום אשכנזי מז

לַיהוָה לְכַפֵּר עַל-הַלִּוּיִם :
וְהַעֲמַדְתָּ אֶת-הַלִּוּיִם לְפָנַי
אֶהְרֹן וְלִפְנֵי בְנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם
תְּנוּפֵה לַיהוָה : יִזְכְּרֶנְךָ אֶת-
הַלִּוּיִם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ
לִי קְלָוִיִם : שְׁנֵי טוֹ וְאַחֲרֵי-כֵן
יָבֹאוּ הַלִּוּיִם לַעֲבֹד אֶת-אֹהֶל
מוֹעֵד וְטָהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ
אֹתָם תְּנוּפֵה : טו כִּי נִתְּנִים
נִתְּנִים הַמָּזָה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטָרְתָּ כָּל-רֶחֶם
בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי

אום דיא לויים צו פֿערואָהנען :
(יג) דוא שטעלל'זט דיא
לויים פֿאַר אַהרן אונד פֿאַר
זיינע זאָהנע אונד לאַסעט זיא
איינע ווענדונג מאַכען , זיך
דעם עוויגען צו ווידמען :
(יד) דאָרויך ווערדען דיא
לויים פֿאַן דען קינדערן
ישראל'ז אַכגעזאָנדערט :
אונד זינד מיין אייגען :
(טו) דיא לויים זאָללען הער=
נאָך אין דאָז שטיפֿטזעלם
געהן , אַזיהרען דינוט אַנצו=
טרעטען : זאָ באַלד דוא זיא
דאָזט רייניגען אונד מיט
אידהנען איינע ווענדונג מאַכען
לאַסען : (טז) דען זיא זינד
מיר געשענקט , אַזיך דען
קינדערן ישראל'ז מיר גע=
שענקט : אונד איך דאָכע
זיא אַנגענאַמען פֿיר אַללע

ערוטלינגע דען מוטטערלייבו , פֿיר אַללען ערוטגעבאָהרנע אונטער

תרגום אונקלוס

רש"י

קדם יי לכפרא על לויאי : (יג) ותקיים
ית לויאי קדם אהרן וקדם בנוהי
ותרים יתהון ארמא קדם יי : (יד) ותפריש ית לויאי מגז בני ישראל ויהון
משמשין קדמי לויאי : (טו) ובתרבון יעלון לויאי למפלח יתמשפן זמנא
ותרבי יתהון ותרים יתהון ארמא : (טז) ארי אפרשא מפרשין אינון לי מגז
בני ישראל חלף פתח כל ולדא בוכרא כולא מבני ישראל קרבית

באור יתהון

את האחר , תכיה לעשות על ידי הכהנים והעד הכאמן שהרי אמר לכפר על הלויים וכתוב
ויכפר עליהם אהרן , וכן פ' והנפת תכיה על אהרן שיכפס : (יג) והעמדת את הלויים ,
בפסוק הזה הוא כוונת על התנופה שיעמידם לפני אהרן שיניף אותם אחר עשית הקרבנות :
(יד) והבדלת את , על ידי זה הם מעבדלים מתוך בני ישראל להיות מיוחדים לעבודתי :
(טו) ואחרי כן וגו' וטהרת אתם והנפת אתם , בפסוק הזה חוזר וכולל כל סדר הטהרה ,
ועכיו אחרי שטהר אותם ותכיה להניפם אז יבואו לעבוד , וכן מתורגם בל"א : (טז) נתנים
המה לי , לעבודתי מתוך יתר עמי ישראל : תחת פטרתו , הוא מאמר בפני עצמו מוסב על
מלת לקחתי שלמטה ובאורו בעבור זה לקחתים לי שיהיו תחת פטרת כל רחם שהיו לי מן

הניף לפני ה' : יהיה ייהם את-עלה וה אום ש אהרן ישראל דיי : זון על טאטא קדם הכרחיק בפסוק גם אפר כל ו בפס' גם והוא עבודת יי פטע זה כמו ו הלויים זוי על ופה אז מתרגם דאל הכללם ה' : טופה, ועשה

אתם לי: כי לי כל בכור
 בכני ישראל באדם ובבהמה
 ביום הכתי כל בכור בארץ
 מצרים הקדשתי אתם לי:
 ויאקה את הלויים תחת כל
 בכור בכני ישראל: ואתנה
 את הלויים נתנים לאהרן
 ולבניו

אונטער דען קינדערן ישראל:
 (יז) דען אללען ערוטגע-
 באהרנע אונטר דען קינדערן
 ישראל, פאן מענשען אונד
 פיה, געהארט מיר צו: אלו
 איך אים לאנדע מצרים
 אללען ערוטגעבאהרנען
 שטערבען לים, האבע איך
 זיא מיר געהייליגט: (יח) נון
 נעהמע איך דיא לויים אן:
 פיר אללען ערוטגעבאהרנע
 אונטער דען קינדערן ישראל:
 (יט) אונד געבע דינע לויים
 ווידרום דעם אהרן אונד

רש"י

תרגום אונקלוס

יתחון קרמי: (יז) אבו די לי כר-
 בוכרא בכני ישראל באנשא וכבערא
 ביזמא דקטלית כל בוכרא בארעא
 דמצרים אקדישית ונתחון קרמי:
 (יח) וקרובית יתד ליואי חלף כל-
 בוכרא בכני ישראל: (יט) ויהיבית
 ליואי משורון לאהרן ולבניו

לשיר: פטרת פתחת: (יז) כי לי כל בכור.
 שלי היו הבכורות בקו הדין שהנחתי עליהם בין
 צפורי מצרים: לקחתי אותם לי. עד שטעו
 בעגל ועכשיו ואקח את הלויים: ואתה וגומר.
 חמשה פעמים כאמרו בני ישראל במקראות
 להודיע חבתן שככל אזכרותיהן במקרא אחד
 כמזין חמשה חומשי תורה וכן ראיתי בכראשית
 רבה: (יט) ולא יהיה בכני ישראל נגף. שלא
 ינטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהי נגף:
 ויעש

באור

הדין מעת היותי כל בכור בארץ מצרים ועתה לקחתי אתם תחת הצפורים: בכור כל מבני
 ישראל, שעורו כל בכור מבני ישראל, ומלת תחת שנה גס על בכור, ועטמו תחת פטרת
 כל רחם מבני ישראל ותחת כל בכור מבני ישראל וההכפלה היא לתוספת באור, ויתכן עוד
 לפרש שתחת מלת איש ומלת בכור היא פשוטה באלו כתיב צפור כל חיש מבני ישראל:
 פטרה, הנפרד הוא בספק אם הוא פטרה ע"מ שטרת מן שטרה או ע"מ צדקת מן
 צדקה, ולפי מה שהנחתי כלל בכטיית השעו והוא שתמיד יהי
 נקוד הפ"א בשם הנקבה כנקוד הפ"א בכני הזכר יחיד, ד"מ חכמה, לבנה, מן
 חכם, לבן, שבכניו נאמר חכמו לבנו, וכן בכשה, ופשמח, ששכנו
 כבש, כשב, חיר"ק, כמו איש וממו את קברו (נראשית כ"ג ו'), או צפת"ס הפ"א כמו
 את קשתתי (שס ט' י"ג), וכן מן טלה, נרבה, וכן ערלה, לחרפה תהי
 הארץ, מן הנפרד ערלה, חרב, שאלה תחת הפ"א בכני היחיד והקס על אה וכן כאן נאמר לפי שלא נמצא הזכר מזה השם
 תחת הפ"א בכני היחיד והקס על אה וכן כאן נאמר לפי שלא נמצא הזכר מזה השם
 כ"א ע"מ פעל, וגם לא נמצאו ממו הנפרד לכקבה ע"מ צדקה, שהנפרד אמר פטרה
 על ונטלה, המעורה, ויהי לפי ש"א כע"ן ש"א נס' כמשפטו אחרו ת"ק
 גמורה: (יט) ואתנה אח הלויים, אשר שהמה לי בקו הדין הנני נותנס לאהרן ולבניו:
 את

בהעלתך ה

תרגום אשכנזי מח

וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֶבֶד
אֶת־עֲבֹדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל
מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַרְבֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף
בְּגִשְׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ׃
כִּוְיַעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן וְכָל־עַדְרַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם בְּכֵן
עָשׂוּ לְרֹחַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
כא וַיַּחֲמִטְאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ
בְּגָדֵיהֶם וַיִּגַּף אֶהְרֹן אֶתֶּם
תְּנוּפֶה לְפָנָי יְהוָה וַיִּכְפֹּר עֲלֵיהֶם
אֶהְרֹן לְמַחְרָם׃ כב וַאֲחֵרֵי־כֵן

אונד זיינען זאָהנען צום
געשענעק , אויז דען קינדערן
ישראל'ז : דאָס זיא אַגשטאַט
דער קינדער ישראל'ז דען
דינוט ביי'ם שטיפֿטסצעלטע
פֿערזעהן , אונד אַל'ז איין
לאַזעגעלד פֿיר זיא זיין
מאַגען : דאָמיט דיא קינדער
ישראל'ז זיך קיינע שטראַפֿע
צוציהען , ווען זיא זיך דעם
הייל יגטהומע נאָהרמען :
(כ) משה , אהרן אונד דיא
גאַנצע געמיינע דער קינדער
ישראל'ז נאַמען דיזעז מיט דען
לויס פֿאַר : וזיא דער עוויגע
דעם משה אין אַנועהונג דער
לויס בעפֿאַהלען , זאָ טהאַטען
איהנען דיא קינדער ישראל'ז :
(כא) דיא לויס ענטזינדיגטען
זיך , אונד וואושען איהרע
קליידער : אהרן לויס זיא
פֿאַר דעם עוויגן זיך ווענדען :
אויך פֿערזאָהנטע זיא אהרן
גינגען

כא
צו איהרער פֿאַלליגען רייניגונג : (כב) הערנאָך

תרגום אונקלוס

רש"י

וּלְבָנָיו מִגּוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יַת
פּוֹלְחֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּה
וּלְכַפֵּרָא עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְדֵא יְהִי בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְקוֹדֶשָׁא : (כ) וְעֶבֶד מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן וְכָל־כְּנִשְׁתָּא דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְלִיּוּאֵי כָּכֵל
דִּי פִקִּיד יִי יַת מֹשֶׁה לְלִיּוּאֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (כא) וַאֲחֵרֵי־כֵן
וַחֲבָרֵי לְבוּשִׁיהוֹן וְאַרְיִם אֶהְרֹן וְתַהוֹן אֲרַמָּא קָדָם יִי וְכַפֵּר עֲלֵיהוֹן אֶהְרֹן
לְרַבִּיּוּתְהוֹן : (כב) וְאַחֲרֵי־כֵן
עאלו

באור

אח עבדה בני ישראל , העבודה הראויה להעשות על ידי בני ישראל יעשו הלויים תחתם :
ולכפר על בני ישראל , להיות כפר נפשות בני ישראל . (ראב"ע) , וכן מתורגם בל"א :
(כ) ויעש משה ואהרן וגו' , משה העמידן ואהרן הכיפן וישראל סמכו את ידיהם (רש"י) ,
והראב"ע פי' משה בכוון ואהרן שהניפן וישראל סמכו את ידיהם , כי משה לא עשה כלום
רק שהי' מוכה לכל אחד ואחד על מעשהו והתורה יחסה אליו כל המעשים האלה כמ"ס ועשה
את האחד וגו' והכפת וגו' בעבור שהי' על פיו : (כא) ויחמטאו הלויים , כמ"ס הזה עליהם

באו הלויים לעבד את עבדכם
באהל מועד לפני אהרן ולפני
בניו כאשר צוה יהוה את
משה על הלויים בן עשו
להם: ס כג וידבר יהוה
אל משה לאמר: כד זאת אשר
ללויים מבן חמש ועשרים שנה

גינגען דיא לויס היין, איהר
אמט אין דעם שטיפטזעלמע
אנצוטערעטען, אין געגענע
ווארט אהרן אונד זיינער
זארהנע: וויי דער עוויגע
דעם משה, אין אנזעהונג
דער לויס, בעפאהלען
האטטע, זא ווארד מיט
איהנען פארגענאממען:
(כג) דער עוויגע רעדעטע
פערנער מיט משה, אונד
שפראך: (כד) דיוועז איוט
אין אנזעהונג דער לויס נאך

ומעלה

צו בעאכטען: ווער פינף אונד צוואנציג יארהר אלט איוט, דער

רש"י

תרגום אונקלוס

עאלו לינאי למפלח יתפולחנהון
במשפן זמנא קדם אהרן וקדם בנותי
במא דיפקיד יי ית משה על לינאי
בו עבדו להון: (כג) ומליל יי עם
משה למימר: (כד) דא די ללינאי
מבר חמש ועשרין שנין ולעילא

(כב) כאשר צוה ה' בן עשו • להגיד שם
העוין והנעשה בהם שאחד מהם לא עיכב:
(כד) (זאת אשר ללויס • שנים סופלים בהם
ואין המומין סופלים בהם): מבן חמש
ועשרים • ובמקום אחר אומר מבן שלשים שנה
הא כיכד מבן חמש ועשרים באל ללמוד הלכות
עבוד' ולומד חמש שנים וכן שלשים עובד מכאן
לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש
שנים

באור

מי חטאת: ויכבסו בגדיהם, וכבר כבסו בגדיהם קודם הזיה: וינף אהרן וגו' ויכפר
עליהם, וכבר כפר עליהם קודם התנופה: (כב) כאשר צוה וגו' על הלויים, אודות
הלויים, וכן מתורגם בל"א: (כד) מבן חמש ועשרים שנה, ובמקום אחר הוא אומר מבן
שלשים שנה הא כיכד מבן כ"ה באל ללמוד הלכות עבודה ולומד ה' שנים וכן שלשים עובד מכאן
לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים שוב אינו רואה • (רש"י), והרשב"ם פירש
שאין כאן הכחשה בין שני המקראות כי למעלה צוה השם למנותם מבן שלשים לעבוד ולמשא
לשאת את המשכן, וכאן צוה על עבודת משמרת המשכן שתי' חמש שנים לפני השלשים,
שאו אינו ראוי למשא יהי' ראוי לשמירת המשכן, וזה שעור הכתוב מבן חמש ועשרים שנה
ומעלה יבוא לכבא כבא בעבודת אהל מועד זו מלאכת השמירה, כמו שפירש לפנינו ושרת את
אחיו לשמור משמרת, ומבן חמשים ישוב מנבא העבודה של משא, הנזכרת בפרשיות שלמעלה,
שבהן הוא עוסק עד היותו בן חמשים, עתה ישוב מנבא ההוא ולא יעבוד עוד, כי אם ושרת
את אחיו וגו' והוא מוסב על שניהם בן חמש ועשרים עד בן שלשים, ומבן חמשים ומעלה שניהם
נפסלו לעבודת משא, והוכשרו לעבודת שמירה, וכן דעת הרשב"ע, ודעת הרמב"ן ז"ל על
דרך הפשט שהנמוכים ביד משה ואהרן היו מבן שלשים שנים ומעלה והם אשר הפקיד אותם
איש איש על עבודתו ועל משא, אבל כאן צוה כי כל אשר ידע בעמנו שאל לכלל חמש ועשרים
שנה יהי' כשר לעבודה ויבא בכל אות כפש לעבוד עמהם ולסייעם בעבודה, אבל לא יהי' פקיד
נגיד על עבודה ידועה עכ"ל, ויתכן שעל עבודת קיוע כוונתו אמרו קו"ל שהיא ללמוד הלכות
עבודה

בהעלתך ח ט

וּמַעַלְהָ יָבוֹא רֹצֵבָא צְבָא
בְּעִבְדַת אֱהֵל מוֹעֵד : כה וּמִכֵּן
חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְבָּא
הַעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד : כו וְיִשְׁרַת
אֶת־אֲחִיו בְּאֱהֵל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר
מִשְׁמֵרֶת וְעֵבֶדָה לֹא יַעֲבֹד
בְּכָה הַעֲשֵׂה לְלוֹיִם
בְּמִשְׁמֹרֶתָם : פ

ט ח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
בְּמִדְבַר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה
לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר : ז וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל

אויזאנגע אויז דעם לאנדע מצרים, אונד שפראך: (ז) דיא קינדער ישראלין

תרגום אונקלוס

וְלַעֲיֵלָא יִיתִי לְחֵילָא חֵילָא בְּפוֹלְחָן
מִשְׁבֵּן זְמָנָא : (כ) וּמִבְּרַח מִשְׁשִׁין שְׁנִין
יְתִיב מִחֵיל פּוֹדֵתָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:
(כ) וַיִּשְׁמַשׁ עִם אֲחֻזָּהי בְּמִשְׁבֵּן זְמָנָא
לְמִיטְר מִטְרָא וּפוֹלְתָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין
תַּעֲבֹד לְלוֹאֵי בְּמִטְרַתְהוֹן :
ט (ח) וּמִלִּיל יי עִם מִשָּׁח בְּמִדְבָּרָא
דְּסִינַי בְּשֵׁתָא תְּנִיתָא לְמִיפְקָהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קְדָמָא לְמִיטְרָא :
(ז) וַיַּעֲבֹדוּ בְנֵי־

ב אור

תרגום אשכנזי מט

דער איזט טיכטיג צום
דינוט בייא דער ארבייט
דעז שטיפטזועלטז: (כה) זא
באלד ער פונפציג יאהר אלט
איזט, געהט ער אכ פאם
דינוטע דער ארבייט: אונד
פערריכטעט זאלכע ניכט
מערהר: (כו) ער הילפט
צוואהר נאך זינען ברידערן,
ביים שטיפטזועלטע דיא
אויפוויכט צו האבען, ארבייט
אבער פערריכטעט ער ניכט
מערהר, זא זאללוט דוא עז,
אין אנזעהונג דער לויס,
האלטען, בייא איהרעם
אמטע:

ט (ח) פערנער רעדעטע
דער עוויגע מיט
משה, אין דער וויזטע סיני,
איס ערוטען מאנאטהע דעז
צווייאטען יאהרז נאך איהרם
(ז) דיא קינדער ישראלין
זאללען

רשי

שנים שוב איטרוואה: (כה) ולא יעבוד עוד -
עבודת משא בכתף אבל חזר הוא לכעילת
שערים ולשיר ולטעין עגלות חזו וזרת את
אחיו עם אחיהי כתרנושו: (כו) לשומר
משמרת - לחכות סביב לאהל ולהקיס ולהוריד
בשעת המסעות:
ט (א) בחדש הראשון - פרשה שבאש
הספר לא כאמר' עד אייר לולדת
סאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה - ולמה לא
דסיני בשתא תניתא למיפקהון מארעא דמצרים בירחא קדמא למיטר:
ישראל

עבודה, כלומר שהרגילו את עצמם בעמדם ליד הנקיאים בעבודה, ומסייעי' אותם, עד
היותם בן ל' שנה:

ט (ב) ויעשו בני ישראל את הפסח, לפי שפסח מצרים לא נהג אלא יום אחד ולא
הי' כשאר קרבנות הפסח עתה כשנכנה המשכן הוצרך לנות שיעשהו כעקר מצותו
(4) יג א I 13 לדורות